

نفت و انرژی

عراق؛ جبهه‌های جدید در جنگ نفتی اوپک

چنانچه برنامه‌ریزی بغداد برای انتقال نفت عراق درست باشد، باید منتظر هجوم نفت خام این کشور به بازار در آینده نزدیک بود. بلومبرگ با ارائه گزارشی در این زمینه، نوشت: «با این برنامه عراق، استراتژی اوپک برای حفظ سهم خود از بازار جهانی نفت وارد مرحله تازه‌ای می‌شود». بغداد قصد دارد طی ماه آینده، صادرات نفت خام خود را با ۲۶ درصد افزایش، به سطح ۳/۷۵ میلیون بشکه در روز برساند. این امر به معنای ورود روزانه ۸۰۰ هزار بشکه نفت اضافی به بازار و در عین حال تشدید برنامه اوپک برای کنار زدن رقیب بزرگ؛ یعنی شیل اویل آمریکا است. موسسه مورگان استنتلی معتقد است، افزایش عرضه نفت عراق به معنای آن است که اوپک بیش از برنامه ۳۰ میلیون بشکه‌ای خود نفت به بازار تزریق می‌کند.

داشته می‌شوند؟

بله. عده‌ای منافع‌شان ایجاب می‌کند که تعادلی در عرضه و تقاضا نباشد و قیمت‌ها پایین نگاه داشته شود تا آنها سود خود را ببرند. به همین دلیل، دست‌های پشت پرده، عربستان و اعمار این کشور را مهره می‌کنند تا در اوپک به جای اینکه منافع تولیدکنندگان را در نظر بگیرند، منافع مصرف‌کنندگان را در نظر بگیرند. اصلا سازوکار وجودی اوپک برای حمایت از تولیدکنندگان بوده است. به هر حال باید ببینیم آیا عربستان در این اجلاس هم می‌خواهد نقش تخریب‌کننده را داشته باشد یا سازنده. ما نمی‌دانیم آنها که این مهره را حرکت می‌دهند، چه برنامه‌ای را برایش در نظر گرفته‌اند. من مطمئنم اگر عربستان آزاد باشد و بخواهد در جهت منافع ملت خودش حرکت کند، قطعاً غیر از این عمل خواهد کرد.

الان بسیاری از کشورهای عضو اوپک مثل وزیر نفت کویت، بر این مساله تاکید دارند که این سازمان باید به سهمیه‌بندی قبلی خود بازگردد. حالا با توجه به اینکه وزیر نفت ایران هم گفته در صورت به نتیجه رسیدن مذاکرات و برداشتن تحریم‌ها، تولید نفت را به زمان پیش از تحریم‌ها خواهد رساند، تصور می‌کنید چنین امکانی وجود دارد که جا برای نفت ایران در بازار باز شود؟

تصور می‌کنم در یکی از اجلاس‌های اوپک مربوط به دو الی سه سال پیش بود که قرار شد عراق نیز به سهمیه‌بندی اوپک اضافه شود، چون در آن زمان عراق عملاً در این سقف، استثنا بود. قرار بود بعدها در یک مقطع زمانی، این سقف را بین کشورهای توزیع کنند. برای این هم مبنای وجود دارد که همان سهمیه‌بندی قبلی است؛ یعنی براساس وزنی که کشورها سابق بر این داشتند، سهمیه‌های قبلی را با تغییراتی جزئی و با در نظر گرفتن ورود عراق به این سهمیه‌بندی، می‌شورای ابرخ کنند. قرار نبود این سقف تولید این دو سال همین‌طور فقط یک سقف باقی بماند، بلکه قرار بود این تعداد بشکه بین کشورها، حتی عراق توزیع شود. ولی متأسفانه این یکی دو سال سر این قضیه کوتاهی شده و ما باید به‌طور جدی، پیگیر این قضیه باشیم. این سقف باید بین اعضا توزیع شود و با در نظر گرفتن همه موارد، سهم تولید هر کشور حتی عراق مشخص شود. باید مثل سابق، کمیته‌هایی را در اوپک برای نظارت بر سقف تولید کشورها ایجاد کنند که هر جا تخلفی صورت گرفت، به سازمان گزارش داده شود. این سقف هم البته باید به گونه‌ای باشد که بیشتر از تقاضای جهانی نباشد که منجر به افت بهای نفت در بازار شود. در این صورت، بازار به تعادل نسبی دست خواهد یافت.

منظور شما این است که قیمت‌ها به عمد پایین نگاه

مدیر سابق امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران در گفت و گو با فرهیختگان:

عربستان مهره - بازیگر نفت

سهیل زامانی S.Zamani@fdn.ir

بهای نفت در بازارهای جهانی همچنان با نوسانات زیادی همراه است و مناقشات یمن گویا به این نوسانات دامن زده است. بسیاری بر این اعتقادند که با عرضه زیاد نفت، تعادل بازار بر هم خورده و بازگرداندن این تعادل، هم زمان بر است و هم سخت. اما در عین حال، تحلیلگرانی هم هستند که از وجود دست‌های پشت پرده برای گرداندن مهره‌هایی سخن می‌گویند که می‌توانند کل بازار را بر هم زنند. محمدعلی خطیبی، مدیر سابق امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران و کارشناس حوزه انرژی معتقد است که عربستان به‌عنوان یک کشور مستقل در این عرصه گام بر نمی‌دارد و تصمیمات این کشور مبنایی به غیر از آنچه نشان می‌دهد، دارد. گفت‌وگو با این کارشناس انرژی را بی‌می‌گیریم.

ولی فراموش نکنید انرژی‌های جایگزین را عمدتاً کشورهای مصرف‌کننده بزرگ استفاده می‌کنند که برنامه‌های بلندمدت، یعنی برنامه‌ریزی شده دارند. این موضوع تصمیمی استراتژیک و سیاستی بلندمدت است. آنها سیاست بلندمدت‌شان در جهت حمایت از انرژی‌های جایگزین و کم کردن وابستگی به نفت و به‌ویژه نفت خاورمیانه است و حتی زمانی که نفت به ۱۰ دلار هم رسید، دست از این سیاست خود برنداشتند. به نظر من، خیلی ساده‌اندیشی است که ما فکر کنیم قیمت‌ها را پایین آوریم و تمام سیاست‌های دنیا را بر هم بزنیم. همین چند هفته گذشته، قیمت نفت، چیزی برداشته بود تا روند افزایشی را بار دیگر تجربه کند. در همین شرایط، عربستان به یکباره تولید خود را افزایش داد و به بالای ۱۰ میلیون بشکه

نظر شما به‌عنوان تحلیلگر بازار نفت، درباره اجلاس آئی اوپک چیست؟ آیا عربستان دست از سیاست خود برداشته و افزایش قیمت را به سهم بازار ترجیح خواهد داد یا خیر؟

منظور شما این است که قیمت‌ها به عمد پایین نگاه

منهای نفت

اعلام آمادگی ژاپنی‌ها برای ورود به صنعت پتروشیمی سامورایی‌ها به ایران باز می‌گردند

اکنون که شرایط برای بازگشت بیشتر کشورها به صنعت نفت ایران، هموار شده است، ژاپنی‌ها نیز که سابقه خوبی در احداث واحدهای پتروشیمی در ایران داشته‌اند، برای حضور مجدد در صنعت پتروشیمی ایران اعلام آمادگی کرده‌اند.

مدتی است که چابهار که جزء طرح‌هایی است که پس از گازرسانی به سیستان و بلوچستان مطرح شده و زیرساخت‌های اولیه آن در حال اجراء است، ذهن چشم‌بادمی‌ها را به خود مشغول کرده و در همین راستا، کوچی هاندا، سفیر ژاپن در ایران، چندی پیش، به همراه رایزنان تجاری و نمایندگان ۱۰ شرکت تولیدی کشورش با بازدید از قابلیت‌های تجاری و اقتصادی بندر چابهار، تمایل کشورش برای سرمایه‌گذاری در این بندر و مشارکت در طرح‌های پتروشیمی را اعلام کرد.

بندر چابهار موقعیت استثنایی در کشور ایران دارد و به گفته هاندا، به ژاپنی‌ها ماموریت داده شده از پتانسیل‌های موجود، برای تشویق سرمایه‌گذاران ژاپنی برای توسعه این بندر مهم استفاده شود.

گفتنی است پیشینه حضور ژاپنی‌ها در طرح‌های توسعه ایران مانند عسلویه، دیگر سرمایه‌گذاران ژاپنی را علاقه‌مند به حضور در سایر نقاط این کشور کرده است.

معاون مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران:

پول خوراک پتروشیمی‌ها صرف یارانه نقدی می‌شود

به نظر می‌آید مساله پرداخت‌های نقدی برای یارانه‌ها که وزارت نفت را به زانو درآورده است، همچنان ادامه دارد و به‌رغم تلاش دولت برای کاهش یارانه‌گیران، این معضل هنوز حل نشده است.

در واقع، مسئولان معتقدند با اینکه پول خوراک تنها درآمد وزارت نفت از پتروشیمی‌هاست، این پول هم صرف بخش کوچکی از نیاز پرداخت‌های نقدی هدفمندی یارانه‌ها می‌شود.

به گفته محمدحسین پیوندی، معاون مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی، پیش از واگذاری در صنعت پتروشیمی، وزارت نفت و شرکت ملی نفت ایران هیچ‌گاه چالش قیمت خوراک با پتروشیمی‌ها را نداشتند، اما در حال حاضر، این موضوع به صورت چالش به رسانه‌ها و مجلس کشیده شده است. این در حالی است که براساس قوانین موجود، درآمد فروش اعم از صادرات و فروش داخلی محصولات پتروشیمی، به هیچ‌وجه وارد چرخه مالی وزارت نفت نمی‌شود و پول خوراک تنها درآمد وزارت نفت از پتروشیمی‌هاست که آن هم صرف بخش کوچکی از نیاز پرداخت‌های نقدی سر راه هدفمندی یارانه‌ها می‌شود. اکنون با توجه به اینکه کمبود پروپیلن کشور از طریق تبدیل متانول به پروپیلن برطرف خواهد شد و حجم متانولی که کشور در پنج سال آینده خواهد داشت، به ۲۴ میلیون تن خواهد رسید، این مساله خود می‌تواند در جهت توسعه زنجیره ارزش و تولید پروپیلن و مشتقات آن به کار گرفته شود.

ایستگاه

اکنونیست شرح کرد

دلایل نوسان قیمت نفت و آینده بازار

بازار نفت خام در جهان هر روز با نوسان‌های چند درصدی به بالاترین و پایین‌ترین‌های

ترجمه: صفیه رحمانی S.Rahmani@fdn.ir

روز و هفته و ماه می‌رسد و عوامل تاثیرگذار جانبی در قیمت نفت آنقدر زیاد شده است که پیش‌بینی‌ها قابل اتکا نیستند. این موضوع در این شماره اکنونیست مورد بررسی قرار گرفته است که در ادامه به گردان مقاله را می‌خوانید.

آیا قیمت نفت باز یابی شده است؟

وضعیت امروز قیمت نفت به شکلی است که تمام عوامل به قیمت سود رشد گام برمی‌دارند. اکنون قیمت هر بشکه نفت خام نسبت به ماه مارس (اسفند ۹۳) ۴۰ درصد بالاتر است که این افزایش بیشتر مهربان کوتاه‌مدت است تا عوامل بلندمدت، عواملی مانند نگرانی از بالا رفتن تنش‌ها در خاورمیانه، افزایش تقاضا در چین که اکنون دومین مصرف‌کننده و بزرگ‌ترین واردکننده نفت در جهان است، افزایش تقاضای بنزین در آمریکا که به دلیل واکنش مردم به پایین آمدن قیمت آن و استفاده از اتومبیل برای اغلب سفرهاست، افت میزبان ذخایر (که البته همچنان در پیشینه‌های تاریخی هستند) و کاهش آرام و اندک تولید نفت آمریکا همگی به نفع افزایش قیمت برآورد می‌شوند اما به‌نظر نمی‌رسد هیچ ثباتی در روند قیمت نفت وجود داشته باشد. کشورهای عضو اوپک تمام تلاش خود را کردند تا با افزایش تولید و بالابردن مازاد عرضه، شیل آمریکا را زمین گیر کنند. در این راه حتی عربستان سعودی به رکورد تولید ۱۰/۳ میلیون بشکه در روز رسید و اوپک با حفظ سقف تولید خود در ۹۳/۳ میلیون بشکه در روز نیز تمام ماجرا نبود. به لطف افزایش بهره‌وری در تولید و کاهش هزینه‌های شکست هیدرولیکی (یکی از روش‌های استخراج نفت در منابع شیل آمریکا)، شرکت‌های بزرگ توانستند تعادلی بیش از اثرات افت قیمت در تولید ایجاد کنند و حتی تاسیسات نفتی داکوتای شمالی (یکی از میدان‌های اصلی نفت شیل در آمریکا) طی ماه آوریل (فروردین) افزایش تولید نیز داشت که میزان تولید روزانه این میدان را به دو میلیون بشکه رساند. اکنون زمانی است که شمشیر قیمت نفت در دست تولید نفت شیل آمریکاست.

کشورهای عضو اوپک تمام تلاش خود را کردند تا با افزایش تولید و بالابردن مازاد عرضه، شیل آمریکا را زمین گیر کنند. در این راه حتی عربستان سعودی به رکورد تولید ۱۰/۳ میلیون بشکه در روز رسید و اوپک با حفظ سقف تولید خود در ۹۳/۳ میلیون بشکه در روز نیز تمام ماجرا نبود. به لطف افزایش بهره‌وری در تولید و کاهش هزینه‌های شکست هیدرولیکی (یکی از روش‌های استخراج نفت در منابع شیل آمریکا)، شرکت‌های بزرگ توانستند تعادلی بیش از اثرات افت قیمت در تولید ایجاد کنند و حتی تاسیسات نفتی داکوتای شمالی (یکی از میدان‌های اصلی نفت شیل در آمریکا) طی ماه آوریل (فروردین) افزایش تولید نیز داشت که میزان تولید روزانه این میدان را به دو میلیون بشکه رساند. اکنون زمانی است که شمشیر قیمت نفت در دست تولید نفت شیل آمریکاست.

این وضعیت تا کجا ادامه دارد؟

مهم‌ترین عامل در تعیین نرخ تولید نفت به ازای هر بشکه، هزینه جایگزین کردن چاه‌های فرسوده است (چاه‌هایی که از دید اقتصادی دیگر ته‌کشیده‌اند و ارزش استخراج ندارند). شرکت‌های بین‌المللی تولید نفت، اکنون با رویه کاهش هزینه‌های بلندمدت خود، اقدام به تعدیل هزینه‌ها کرده‌اند. به عنوان مثال هزینه تولید نفت در شن‌های نفتی کاناذا، اعماق دریا و قطب بسیار بالاست اما به لطف تکنولوژی‌های تازه، میانگین هزینه اکتشاف و توسعه منابع جدید به ۲۴ دلار رسیده و در عرصه جهانی نیز این رقم طی سال گذشته ۳۰ دلار بوده است. به غیر از اینها، عامل دیگری که موجب می‌شود این وضعیت پایدار تلقی شود این است که منابع شعاری از نفت استخراج‌شده ارزان‌تر از نفت در عراق و عربستان سعودی وجود دارند اما این کشورها این نفت را با تمام توان به سوی بازار جهانی می‌کنند و به جای اینکه با استفاده از ابزار کارنتی (اوپک) قیمت را افزایش دهند، به فکر حفظ سهم بازار هستند. یکی دیگر از عواملی که در تعیین قیمت اثر می‌گذارد، میزان تقاضاست؛ فارغ از اینکه اقتصادهای در حال رشد زمین‌گیر شده‌اند، تقاضا برای سوخت در بخش ثروتمندتر جهان ثابت مانده یا کاهش یافته است.

مهم‌ترین عامل در تعیین نرخ تولید نفت به ازای هر بشکه، هزینه جایگزین کردن چاه‌های فرسوده است (چاه‌هایی که از دید اقتصادی دیگر ته‌کشیده‌اند و ارزش استخراج ندارند).

آینده قیمت چه خواهد بود؟

هرکس که اندک هوشیاری داشته باشد حاضر نیست اعتبار خود را برای پیش‌بینی درباره آینده قیمت به خطر بیندازد، چرا که برخی از عوامل را می‌توان برآورد کرد اما اکنون بازیگرانی در این عرصه نقش آفرینی می‌کنند که به این آسانی‌ها قابل حدس زدن نیستند. اخیراً موسسه مالی گلدمن ساچز پیش‌بینی کرده که قیمت نفت تا مرز ۴۵ دلار در هر بشکه افت خواهد کرد؛ آینده‌ای که بدون در نظر گرفتن بحران‌های ژئوپولیتیک و ژئواستراتژیک -که پشت هر تغییر قیمتی دیده می‌شوند- به دست آمده است. این در حالی است که تا امروز تکنولوژی‌ها و سرمایه‌گذاران ثابت کرده‌اند که چیزی بیش از عوامل زمین‌شناختی در تعیین قیمت‌ها اثرگذار است. همان‌طور که می‌دانیم، ذخایر عظیم نفتی همانند یک تشک برای سقوط و صعود نفت هستند و می‌توانند در این فرآیند نقش تعدیل‌کننده را بازی کنند. از سوی دیگر برآورد ما (اکنونیست) این است که آینده صادرات انرژی آمریکا، یک انفجار خواهد بود. امروز روزنه‌های صادرات نفت از ایالات متحده بسته است اما این روزنه‌ها در حال گشادشدن هستند و با سرازیری نفت آمریکا به بازار، دیگر نمی‌توان حدی برای افت قیمت در نظر گرفت. در همین حال شرکت‌های اروپایی هستند که ترازهای مالی خود را با نفت ۱۰۰ دلاری تطبیق داده‌اند و در وضعیت فعلی، قیمت نفت طعمه خوبی برای شکار آنهاست. هیچ‌کس به درستی نمی‌تواند حدس بزند که در سال ۲۰۲۰ قیمت نفت تمام چند دلار خواهد بود اما آنچه مسلم است، این است که چرخش کشورها به استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر مانند خورشید و ارتقای باتری‌هایی که انرژی الکتریکی حاصل از آن را ذخیره می‌کنند، به‌زودی مصرف خانگی و تولید برق از نفت را به شدت تحت تاثیر خود قرار می‌دهد و این برای کسانی که سهام نفتی خریدارند، خبر خوبی نخواهد بود.

جنگ یمن؛ تهدیدی جدی برای عربستان

محمدعلی خطیبی، مدیر سابق امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران در زمینه مناقشات یمن و تاثیر آن بر بهای نفت و نیز دخالت عربستان در این مساله، می‌گوید: «می‌دانید یکی از عواملی که روی قیمت نفت تاثیر می‌گذارد، نامی در منطقه خلیج فارس است. اگر امنیت در منطقه خاورمیانه به خطر بیفتد، طبیعتاً می‌تواند بر عرضه نفت تاثیر منفی بگذارد. اگر چنانچه این درگیری‌ها به مناطق غیرنفتی محدود شود، طبیعتاً بر بازار نفت تاثیری نخواهد داشت. ولی اگر مناطق نفتی مورد تهدید قرار گیرد، طبیعتاً یک منبع عرضه در مخاطره قرار می‌گیرد و تهدید هر منبع عرضه، تعادل بازار را بر هم خواهد زد. با این حال، عوامل روانی در این مساله نیز مانند همه مسائل دخیل هستند، به‌عنوان مثال اگر یمن بتواند منابع نفتی عربستان را در این جنگ مورد تهدید و حمله قرار دهد، با توجه به میزان عرضه نفت عربستان به بازار، بازار با شوکی ناگهانی روبه‌رو خواهد شد. در این صورت، عربستان با دست خودش برای کشور، یک تهدید بزرگ را به رقم زده است. چراکه عربستان در حال حاضر، بزرگ‌ترین تولیدکننده و صادرکننده نفت در جهان است و چنین تهدیدی به معنای تغییر شدید در قیمت‌هاست.» وی همچنین در مورد دیپلومی ایران در اوپک می‌گوید: «دیپلومی معمولاً تا آخر سال تمدید شده است. بنابراین در آن برهه زمانی نمی‌تواند تصمیمی بگیرد ولی اگر مینا را از همین زمان بگذرانند و آرام‌آرام در این زمینه بحث و تبادل نظر کنند، شاید بتوانند به نتیجه مطلوبی برسند. البته من شخصاً معتقدم اگر روش‌های انتخاب دیپلومک اصلاح نشود، ما به جای خواهیم رسید. باید روشی را جایگزین کنیم که تمام اعضا، شرایط یکسانی داشته باشند.»

اکنون نفت به همه عالم و آدم بدهکار است

۱۰۷ سالگی صنعت نفت

پنجم خرداد، صنعت نفت ایران وارد یکصد و هشتمین سال فعالیت و حیات خود شد. هرچند با گذشت ۱۰۷ سال، هنوز صنعت نفت ایران تا رسیدن به روزهای آرمانی و رویایی خود و نیز قرار گرفتن در زمره صادرکنندگان بزرگ بنزین و دانش فنی فاصله زیادی دارد.

افزایش یک‌پساره و ناگهانی قیمت حامل‌های انرژی به‌ویژه بنزین، گازوئیل و گاز طبیعی برای مردمی که توقع دارند طلای سیاه برای آنها ثروت به ارمغان آورد، دست‌اندرکاران را به جوایگویی واداشته است. تولد ۱۰۷ سالگی نفت در حالی گرفته می‌شود که نفت به بسیاری از پیمانکاران

خود بدهکار است و تامین یارانه‌ها از محل وزارت نفت، در عمل، رشد و پویایی این صنعت را در هاله‌ای از ابهام فرو برده است. همان‌طور که چندی پیش در یک نشست خبری، بیژن زنگنه، وزیر نفت اذعان کرد: «در گذشته شرکت نفت پولدار بود، روبه‌رو می‌شود.»

دریچه

اما اکنون جزء فقراست، چراکه پارسل روزی ۱۲۵ میلیارد تومان بابت یارانه پرداخت کردیم و این یارانه تمامی ندارد.» در همین ارتباط، نرسی قربان، دبیر کمیته ایرانی محیط‌زیست و انرژی اتاق بازرگانی بین‌المللی معتقد است: «خروج از این وضعیت در صورتی امکان‌پذیر است که با منابع ملی به‌طور علاقه‌مند برخورد شود.» وی معتقد است: «اگر منابع وزارت نفت که باید برای توسعه میدان‌های نفت و گاز کشور، پتروشیمی و رشد صنعت نفت هزینه شود، به یارانه بدل شود، بدون تردید وزارت نفت با مشکل روبه‌رو می‌شود.»